มอญ สังขละบุรี: ประวัติชุมชนมอญบ้านวังกะ ภาษา การแต่งกาย อาหาร และประเพณี

โดย เอกสยาม ชัยศร
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

> เนื้อหานี้เป็นข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้เดินทาง เรียบเรียงจากแหล่งข้อมูลราชการตามวันที่ที่ระบุในเชิงอรรถ ข้อมูลการเดินทาง เวลา และค่าบริการควรตรวจกับหน่วยงานหรือผู้ให้บริการก่อนออกเดินทาง ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html

สาระสำคัญโดยสรุป

- **ที่ตั้ง:** ชุมชนบ้านวังกะหรือหม่องสะเทอ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี เป็นชุมชนชาติพันธุ์มอญที่อยู่ร่วมกับชาวไทย กะเหรี่ยง และพม่า[1]
- **ที่มา:** ชาวมอญจากแถบเมืองเมาะตะมะอพยพผ่านด่านพระเจดีย์สามองค์และแม่น้ำบีคลี่ เป็นสามกลุ่มช่วง พ.ศ. 2492-2494 รวมราว 60 ครอบครัว[1][2]
- **หลังเขื่อน:** น้ำจากเขื่อนเขาแหลมท่วมหมู่บ้านเดิมเมื่อ พ.ศ. 2527 ชุมชนและวัดย้ายขึ้นเนินเขาริมแม่น้ำซองกาเรีย[4][5]
- **ภาษา:** ชาวมอญบ้านวังกะใช้ภาษามอญในชีวิตประจำวัน คนรุ่นใหม่เรียนภาษาไทยในโรงเรียน[6]
- **ประเพณี:** วันรำลึกบรรพชนมอญ สงกรานต์ บุญหม้อเงินหม้อทอง และงานวันคล้ายวันเกิดหลวงพ่ออุตตมะตามปฏิทินจันทรคติ[9]
- **การเยี่ยมชม:** ตักบาตรเช้าที่สะพานมอญ แต่งกายสุภาพ และขออนุญาตก่อนถ่ายภาพบุคคล[10]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html

ชุมชนบ้านวังกะ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าหม่องสะเทอ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู เป็นชุมชนชาวมอญใน อำเภอสังขละบุรี อยู่ฝั่งตรงข้ามตัวอำเภอเมื่อข้ามสะพานมอญ[1] บทความนี้เรียบเรียงประวัติการอพยพ ภาษา การแต่งกาย อาหาร และประเพณีของชุมชน จากฐาน ข้อมูลวิกิชุมชนของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรและหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อให้ผู้มาเยือนเข้าใจบริบทของชุมชน ก่อนเดินทาง บทความนี้ไม่ได้เขียนในนามของชุมชนมอญ

ชาวมอญสังขละบุรีอยู่ที่ไหน และมาจากไหน

ชุมชนบ้านวังกะหรือหม่องสะเทอ ตำบลหนองลู เป็นชุมชนชาวมอญในอำเภอสังขละบุรี ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าชาวมอญกลุ่มนี้อพยพมาจากแถบเมืองเมาะตะมะ หัวเมืองมอญสำคัญที่ปัจจุบันอยู่ในประเทศพม่า ชื่อวังกะเป็นภาษามอญ แปลว่าวังปลา หรือแหล่งที่มีปลาชุกชุม[1]

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรจัดบ้านวังกะเป็นทั้งชุมชนชนบทและชุมชนชาติพันธุ์ และบันทึกว่าพื้นที่นี้อยู่ใกล้ชายแดน ผู้คนในชุมชนจึงมีหลายเชื้อชาติ เช่น ไทย กะเหรี่ยง มอญ และพม่า ทำให้มีความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ[1] คำว่า "หมู่บ้านมอญ" ในที่นี้หมายถึงชุมชนที่ชาวมอญเป็นกลุ่มหลัก ไม่ใช่พื้นที่ที่มีเพียงคนกลุ่มเดียว

ผู้ที่เดินทางจากตัวอำเภอเข้าชุมชนนิยมเดินข้ามสะพานมอญ (สะพานอุตตมานุสรณ์) ซึ่งทอดข้ามแม่น้ำซองกาเลียระหว่างสองฝั่ง ประวัติของวัดที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนอยู่ในหน้า วัดวังก์วิเวการาม

ประวัติการอพยพ: จากเมาะตะมะสู่วังกะล่าง พ.ศ. 2492-2494

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าชาวมอญกลุ่มแรกอพยพเข้ามาช่วง พ.ศ. 2492 กลุ่มที่สองราวมีนาคม 2493 และกลุ่มที่สามราวมีนาคม 2494 รวมราว 60 ครอบครัว โดยเดินทางผ่านด่านพระเจดีย์สามองค์และแม่น้ำบีคลี่ และมารวมตัวกันที่บ้านนิเถะเดิม บริเวณวังกะล่างหรือสามประสบ[2]

สาเหตุของการอพยพตามบันทึกเดียวกันคือความไม่สงบและการสู้รบในพม่า ระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย การตั้งบ้านเรือนในช่วงแรกได้รับอนุญาตและการจัดแบ่งที่ดินจากปลัดเจริญ ซึ่งขณะนั้นรักษาการหัวหน้ากิ่งอำเภอสังขละบุรี[2] บริเวณสามประสบเป็นจุดที่แม่น้ำซองกาเลีย แม่น้ำบีคลี่ และแม่น้ำรันตี ไหลมาบรรจบกัน ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนวังกะเดิมก่อนสร้างเขื่อน

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html

บทบาทของหลวงพ่ออุตตมะ

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึก ว่า หลวงพ่ออุตตมะได้ พบ ชาว มอญ ที่ อพยพ มาจากโมกกะเนียง เจ้าคะเล และมะละแหม่ง แล้วพาไปอาศัยที่บ้านวังกะล่าง ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของชุมชนชาวมอญวังกะในสังขละบุรี ท่านยังเป็นผู้นำชุมชนที่ช่วยชาวบ้านก่อตั้งและฟื้นฟูชุมชนบ้านวังกะถึงสองครั้ง[3] ประวัติโดยละเอียดของท่านอยู่ในหน้า วัดวังก์วิเวการาม

หลังน้ำท่วมจากเขื่อน: การย้ายขึ้นเนินเขาและที่ดินของวัด

น้ำจากเขื่อนเขาแหลมท่วม หมู่บ้านชาวมอญและวัดวังก์วิเวการามเดิมเมื่อ พ.ศ. 2527 ชาวบ้านจึงย้ายขึ้นเนินเขาริมแม่น้ำซองกาเรีย[4][5] ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าที่ดินชดเชย 614 ไร่มอบให้วัดเท่านั้น และหลวงพ่ออุตตมะแบ่งที่ดินวัดให้ชาวมอญกว่า 400 ครอบครัวอยู่อาศัย[4]

บันทึกของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรระบุว่าการสร้างเขื่อนส่งผลต่อชาวมอญกลุ่มนี้อย่างมาก เพราะไม่มีที่ดินเป็นของตนเองและไม่ได้รับที่ดินชดเชย ที่อยู่อาศัยของชุมชนในปัจจุบันจึงมาจากที่ดินของวัดที่หลวงพ่ออุตตมะแบ่งให้ ท่านยังบริจาคพื้นที่สร้างโรงเรียนสำหรับชุมชน[4] เทศบาลตำบลวังกะบันทึกเหตุการณ์เดียวกันว่าเมื่อน้ำในเขื่อนท่วมตัวอำเภอเก่าและหมู่บ้านชาวมอญ วัดจึงย้ายขึ้นมาอยู่บนเนินเขาในที่ปัจจุบัน[5]

เมื่อไม่มีที่ดินเพาะปลูก ชาวมอญจำนวนมากเปลี่ยนไปประกอบอาชีพที่ไม่ต้องใช้ที่ดิน เช่น ปลูกผักริมน้ำในฤดูน้ำลด ทำประมงในอ่างเก็บน้ำ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป[4] วัดเดิมที่จมอยู่ใต้ทะเลสาบปัจจุบันเป็นที่รู้จักในชื่อวัดใต้น้ำ เดือนที่เห็นโบสถ์และการขึ้นเรืออยู่ในหน้า ล่องเรือ สังขละบุรี ชมวัดใต้น้ำ

ภาษามอญในชีวิตประจำวันของชุมชน

ชาวมอญบ้านวังกะใช้ภาษามอญสนทนาในชีวิตประจำวัน ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าผู้สูงอายุ 70 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่ฟังภาษาไทยออกแต่พูดไม่คล่อง ส่วนเด็กที่เติบโตในบ้านที่ใช้ภาษามอญเป็นหลัก ต้องผ่านชั้นเตรียมการสอนพูดและฟังภาษาไทยเมื่อเข้าโรงเรียน จึงพูด ฟัง และเขียนภาษาไทยได้[6]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html

บันทึก เดียวกัน แบ่ง ความคล่อง ภาษาไทย ตาม ช่วงอายุ คน รุ่น ลูกหลาน ที่เกิด ในประเทศ ไทย ซึ่ง มีอายุ ราว 50-70 ปีฟังและพูดภาษาไทยได้ดี แต่บางคนเท่านั้นที่เขียนได้ ส่วนคนอายุต่ำกว่า 50 ปีลงมา โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ ใช้ภาษาไทยได้ทั้งพูด ฟัง และเขียน[6] ผู้มาเยือนที่สื่อสารกับผู้สูงอายุในชุมชนจึงควรพูดช้าและใช้ถ้อยคำสั้น ชัดเจน

ภาษามอญยังปรากฏในชื่อสถานที่ เช่น ชื่อวังกะ ซึ่งแปลว่าวังปลา[1] และในชื่ออาหาร เช่น น้ำพริกที่ชาวมอญเรียกว่าเบ๊าะ[8] ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรยังบันทึกคำอธิบายที่กล่าวกันว่า คำว่าขนมจีนเพี้ยนมาจากคำมอญว่าคะนอม ซึ่งหมายถึงอาหารที่ทำจากแป้งหมัก และคำว่าจิน ซึ่งแปลว่าสุก[8]

การแต่งกายแบบมอญ: สีแดง สีขาว และผ้าสไบ

ชุด ประจำชาติ มอญ ตาม บันทึก ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรคือ เสื้อ สี ขาว กับ โสร่ง หรือ ผ้าถุง สีแดง สีแดงหมายถึงสีเลือดและความรักชาติ ส่วนสีขาวหมายถึงศาสนาและจิตใจที่ใสสะอาด เมื่อไปวัดหรือมีงานสำคัญ ผู้หญิงจะห่มผ้าสไบเฉียงไหล่เพิ่มอีกชั้นหนึ่ง[7]

ใน ชีวิตประจำวัน ชาว มอญ แต่งกาย เช่นเดียวกับ ชาวไทย ทั่วไป ชุด ประจำชาติ จะ ปรากฏ ตาม โอกาส เช่น เทศกาลงานบุญ วันสำคัญทางศาสนา และงานแต่งงาน ผู้ชายสูงอายุนุ่งผ้าที่เรียกว่าสะล่งหรือโสร่ง เช่น ผ้าลายตาหมากรุก ส่วนผู้หญิงนุ่งผ้าถุงสีแดงที่เรียกว่ากานินหรือนิน ซึ่งตัดเย็บต่างจากผ้าถุงของหญิงไทย[7]

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกด้วยว่ามีเสื้อที่เขียนข้อความเป็นภาษามอญ มีลวดลายเกี่ยวกับตำนานและประวัติศาสตร์ และมีสัญลักษณ์รูปหงส์ เสื้อลักษณะนี้ใช้เป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่มและเสื้อวันชาติ[7] ผู้มาเยือน ที่ สวม ชุด แบบ มอญ เพื่อ ตักบาตร ควร แต่งกาย ให้ เรียบร้อย และ สุภาพ ตาม โอกาส เพราะ ชุด นี้ มีความหมายต่อคนในชุมชน

อาหารมอญบ้านวังกะ: ขนมจีน แกงฮังเล และน้ำพริก

ชาวมอญบ้านวังกะส่วนใหญ่รับประทานอาหารวันละสองมื้อ คือ มื้อกลางวันและมื้อเย็น ส่วนตอนเช้านิยมขนมจีนมอญกับน้ำยาที่มีหยวกกล้วย อาหารที่นิยม ได้แก่ แกงฮังเลและแกงกระเจี๊ยบมอญ และน้ำพริกซึ่งต้องมีแทบทุกมื้อ กินคู่กับปลาย่างและผักพื้นถิ่น[8]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าอาหารของชาวมอญมีรสมัน และน้ำพริกซึ่งภาษามอญเรียกว่าเบ๊าะกินคู่กับปลาย่างและผักพื้นถิ่น เช่น ยอดฟักทองและมะเขือเปาะ[8] ชาวมอญยังนิยมกินหมาก ซึ่งมีทั้งหมากแดงและหมากขาว[8]

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรยกขนมจีนและข้าวแช่เป็นตัวอย่างของอาหารมอญที่ปรับจนถูกปากคนไทย จนหลายคนคิดว่าเป็นอาหารไทย[8] ผู้มาเยือนที่ต้องการลองอาหารมอญควรสอบถามร้านในชุมชนหรือที่พักฝั่งมอญ เพราะเมนูและเวลาขายขึ้นกับแต่ละร้าน ทำเลที่พักฝั่งมอญอยู่ในหน้า ที่พักสังขละบุรี

ประเพณีมอญตลอดปีในบ้านวังกะ

ประเพณีของชาวมอญบ้านวังกะส่วนใหญ่ยึดปฏิทินจันทรคติ ได้แก่ วันรำลึกบรรพชนมอญในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 สงกรานต์ที่ลูกหลานกลับบ้านในวันที่ 11-12 เมษายน บุญหม้อเงินหม้อทองในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9 และงานวันคล้ายวันเกิดหลวงพ่ออุตตมะในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4[9]

ประเพณี	วันตามบันทึก	สาระสำคัญ
วันรำลึกบรรพชนมอญ (วันชาติมอญ)	วันแรม 1 ค่ำ เดือน 3	นับจากดิถีมงคลวันแรกสร้างกรุงหงสาวดี มีการทำบุญถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์มอญ นิทรรศการ และการแสดงของชาวมอญ[9]
สงกรานต์ (ฮะตาว จอ)	ลูกหลานกลับบ้านวันที่ 11-12 เมษายน	เตรียมของทำบุญ และมีการละเล่นสะบ้าตามลานบ้าน[9]
บุญหม้อเงิน หม้อทอง	วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9	ชาวบ้านทูนหรือแบกภาชนะใส่ข้าวสาร มะพร้าว และของใช้ไปทำพิธีที่วัด[9]
งานวันคล้ายวันเกิดหลวงพ่ออุตตมะ	วันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4	พระสงฆ์สวดมนต์บนเจดีย์พุทธคยาจำลอง 9 วันก่อนวันงาน มหรสพอย่างน้อย 5 วัน 5 คืน รำมอญ ทะแยมอญ และดนตรีมอญ[9]

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรระบุวันจัดงานคล้ายวันเกิดหลวงพ่ออุตตมะเป็นวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4 และระบุช่วงเวลาว่าปลายกุมภาพันธ์ถึงมีนาคมของทุกปี[9] ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของจังหวัดกาญจนบุรีที่ระบุว่างานจัดในช่วงเดือนกุมภาพันธ์[11] วันตามปฏิทินสุริยคติจึงเปลี่ยนไปในแต่ละปี ผู้ที่ต้องการร่วมงานควรสอบถามวันจัดงานของปีนั้นกับวัด

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html

ประเพณีแย่งศพมอญ

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าประเพณีแย่งศพมอญจัดเฉพาะในงานฌาปนกิจศพของพระสงฆ์ที่ชาวบ้านเลื่อมใสศรัทธา ไม่ได้จัดเป็นประจำทุกปี มีการสร้างเมรุทรงปราสาทแบบมอญ และแสดงเรื่องราวการยื้อแย่งศพระหว่างฝ่ายมนุษย์กับฝ่ายเทวดา เพื่อแสดงความเคารพสูงสุดต่อพระสงฆ์[9] งานลักษณะนี้เป็นพิธีของชุมชน ผู้มาเยือนจึงควรเข้าร่วมเมื่อได้รับเชิญหรือได้รับอนุญาตเท่านั้น

อาชีพของชุมชนมอญหลังเขื่อน

อาชีพหลักของชาวมอญบ้านวังกะหลังการสร้างเขื่อน ได้แก่ การจับปลาในอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม การขับเรือนำนักท่องเที่ยวชมทิวทัศน์และวัดใต้น้ำ การปลูกผักริมน้ำในฤดูน้ำลด และการรับจ้างทั่วไป เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น ชาวบ้านส่วนหนึ่งจึงหันมาประกอบธุรกิจท่องเที่ยว[10][4]

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าปลาที่จับได้ส่วนใหญ่ขายเป็นของสดทุกวัน บางบ้านตากแห้งขายในตลาด และบางรายใช้เรือนำปลาไปขายตามหมู่บ้านริมน้ำ[10] การใช้บริการเรือของคนในชุมชนเพื่อชมทะเลสาบและวัดใต้น้ำจึงเป็นรายได้ของครอบครัวในพื้นที่

ศูนย์ฯ ยังบันทึกว่าในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา ชาวมอญเกือบทุกคนในหมู่บ้านหยุดงานทั้งหมดเพื่อไปทำบุญตักบาตรและรักษาศีลที่วัด[10] ผู้มาเยือนที่วางแผนใช้บริการเรือหรือร้านค้าในชุมชนตรงกับวันพระจึงควรสอบถามล่วงหน้า

การเยี่ยมชุมชนมอญอย่างให้เกียรติ

การตักบาตรตอนเช้าที่ฝั่งมอญบริเวณสะพานมอญเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมมาก ซึ่งมีชุดตักบาตรจำหน่ายหลายรูปแบบ[10] ผู้มาเยือนควรแต่งกายสุภาพ สำรวมกิริยาระหว่างพิธี ขออนุญาตก่อนถ่ายภาพบุคคล และเคารพวันพระที่ชาวบ้านไปทำบุญที่วัด

- แต่งกายสุภาพ ปิดไหล่และเข่า โดยเฉพาะเมื่อตักบาตรหรือเข้าวัด
- ขออนุญาตก่อนถ่ายภาพบุคคล พระสงฆ์ และพิธีกรรม
- สำรวมเสียงและกิริยาระหว่างตักบาตรเช้า และไม่ยืนขวางทางพระสงฆ์
- ซื้อชุดตักบาตร อาหาร และบริการเรือจากคนในชุมชนเมื่อเป็นไปได้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html

- เคารพวันพระและวันสำคัญทางศาสนาที่ชาวบ้านหยุดงานไปทำบุญ
- เข้าร่วมพิธีของชุมชนเมื่อได้รับเชิญหรือได้รับอนุญาตเท่านั้น

ช่วงเวลาตักบาตรและเส้นทางเดินสะพานอยู่ในหน้า สะพานมอญ สังขละบุรี ผู้ที่ต้องการจัดทริปที่มีเวลาเดินชุมชนโดยไม่เร่งรีบใช้แผนในหน้า เที่ยวสังขละบุรี 2 วัน 1 คืน และปรึกษาผู้ประสานงานในพื้นที่ได้ทาง LINE @sangkhlaburi หรือโทร 081 654 5922 แนวทางการเดินทางอย่างรับผิดชอบที่เว็บไซต์นี้ใช้อยู่ในหน้า เกณฑ์การได้รับตราความยั่งยืน สังขละบุรี

คำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับชาวมอญสังขละบุรี

คำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับชาวมอญสังขละบุรีเป็นเรื่องที่มาของชุมชน ชื่อหม่องสะเทอ ภาษาที่ใช้ ชุดมอญ อาหารที่ควรรู้จัก และเดือนของงานประเพณี คำตอบด้านล่างสรุปจากฐานข้อมูลวิกิชุมชนของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรและหน่วยงานท้องถิ่น ตามที่ระบุไว้ในเชิงอรรถ

ชาวมอญสังขละบุรีมาจากไหน

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าชาวมอญบ้านวังกะอพยพมาจากแถบเมืองเมาะตะมะ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในประเทศพม่า โดยเข้ามาผ่านด่านพระเจดีย์สามองค์และแม่น้ำบีคลี่เป็นสามกลุ่มระหว่าง พ.ศ. 2492 ถึง 2494 เพราะความไม่สงบในพม่า

หม่องสะเทอคืออะไร

หม่องสะเทอเป็นชื่อท้องถิ่นของชุมชนบ้านวังกะ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ซึ่งเป็นชุมชนชาวมอญฝั่งตรงข้ามตัวอำเภอเมื่อข้ามสะพานมอญ ส่วนชื่อทางการคือวังกะ แปลว่าวังปลา

ชาวมอญสังขละบุรียังพูดภาษามอญไหม

ยังพูดอยู่ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าชาวมอญบ้านวังกะใช้ภาษามอญในชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุบางส่วนพูดภาษาไทยไม่คล่อง ส่วนเด็กรุ่นใหม่เรียนภาษาไทยในโรงเรียนจนพูด ฟัง และเขียนได้

ชุดมอญมีลักษณะอย่างไร

ชุดประจำชาติมอญคือเสื้อสีขาวกับโสร่งหรือผ้าถุงสีแดง สีแดงหมายถึงความรักชาติ และสีขาวหมายถึงศาสนาและจิตใจที่ใสสะอาด เมื่อไปวัดหรือมีงานสำคัญ ผู้หญิงจะห่มผ้าสไบเฉียงไหล่เพิ่ม

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html

อาหารมอญที่ควรรู้จักมีอะไรบ้าง

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรบันทึกว่าชาวมอญบ้านวังกะนิยมขนมจีนมอญกับน้ำยาที่มีหยวกกล้วยในตอนเช้า แกงฮังเล แกงกระเจี๊ยบมอญ และน้ำพริกที่เรียกว่าเบ๊าะ กินคู่กับปลาย่างและผักพื้นถิ่น

งานประเพณีมอญที่สังขละบุรีจัดเดือนไหน

งานส่วนใหญ่ยึดปฏิทินจันทรคติ วันรำลึกบรรพชนมอญตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 สงกรานต์ลูกหลานกลับบ้าน 11-12 เมษายน บุญหม้อเงินหม้อทองวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9 และงานวันคล้ายวันเกิดหลวงพ่ออุตตมะวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4 ราวปลายกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม

เชิงอรรถและแหล่งข้อมูล

ข้อความในเครื่องหมายคำพูดคัดจากหน้าเว็บของหน่วยงานตามที่ปรากฏ ณ วันที่เปิดอ่าน โดยคงตัวสะกดตามต้นฉบับ

1. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), วิกิชุมชน: วังกะ (ผู้ตรวจสอบข้อมูล ปวิน นา เพ็ชรล้วน 14 เม.ย. 2566) ข้อความว่า "ชุมชนบ้านวังกะ หรือชุมชนหม่องสะเทอ เป็นชุมชนชาวมอญที่อพยพมาจากเมืองเมาะตะมะ หัวเมืองมอญที่สำคัญ ปัจจุบันอยู่ในประเทศพม่า" "หมู่บ้านเดิมเป็นชาวมอญจึงใช้ชื่อหมู่บ้านเป็นภาษามอญว่า “วังกะ” แปลเป็นภาษาไทยหมายความว่า “วังปลา” หรือแหล่งที่มีปลาชุกชุม" และ "ประกอบไปด้วยคนหลายเชื้อชาติ เช่น ไทย กะเหรี่ยง มอญ และพม่า" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://wikicommunity.sac.or.th/community/470

2. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, หน้าเดียวกัน หัวข้อประวัติศาสตร์ชุมชน ข้อความว่า "ชาวมอญเข้ามาอาศัยในประเทศไทย โดยการอพยพผ่านเส้นทางด่านพระเจดีย์สามองค์และทางแม่น้ำบีคลี่" "มาจากปัญหาความไม่สงบและการสู้รบในพม่าที่รุนแรงขึ้น" "กลุ่มแรกมีการอพยพเข้ามาในช่วงพ.ศ.2492 กลุ่มที่สองอพยพเข้ามาในราวเดือนมีนาคม พ.ศ.2493 และกลุ่มที่สามอพยพเข้ามาในราวเดือนมีนาคม พ.ศ.2494" "ทำให้มีชาวมอญที่อพยพเข้ามารวมกันถึงประมาณ 60 ครอบครัว" "บ้านนิเถะเดิม บริเวณวังกะล่าง หรือบริเวณแม่น้ำสามประสบ" และ "ได้รับการอนุญาตและการจัดแบ่งที่ดินจากปลัดเจริญ" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://wikicommunity.sac.or.th/community/470

3. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, หน้าเดียวกัน หัวข้อประวัติชีวิตบุคคลสำคัญ ข้อความว่า "ทำให้ท่านได้พบกับชาวมอญที่อพยพมาจากโมกกะเนียง เจ้าคะเล และมะละแหม่ง ท่านได้พาชาวมอญเหล่านี้ไปอาศัยอยู่ที่บ้านวังกะล่าง ถือเป็นจุดกำเนิดของชุมชนชาวมอญวังกะในสังขละบุรี" และ "ยังเป็นผู้นำชุมชนช่วยชาวบ้านก่อตั้งฟื้นฟูชุมชนบ้านวังกะถึงสองครั้งอีกด้วย" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://wikicommunity.sac.or.th/community/470

4. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, หน้าเดียวกัน ข้อความว่า "การสร้างเขื่อนเขาแหลม หรือ เขื่อนวชิราลงกรณ์ ในปี พ.ศ.2527 ทำให้น้ำท่วมบริเวณหมู่บ้านชาวมอญและวัดวังก์วิเวการาม(เก่า) ทั้งหมด" "โดยอพยพไปยังเนินเขาที่อยู่ริมแม่น้ำซองกาเรีย" "การไฟฟ้ามอบที่ดินชดเชย 614 ไร่ให้แก่วัดเท่านั้น" "ท่านได้แบ่งที่ดินของวัดวังก์วิเวการามให้ชาวมอญได้อยู่อาศัยซึ่งมีกว่า 400 ครอบครัว" "ท่านยังบริจาคพื้นที่สร้างโรงเรียนสำหรับชุมชนอีกด้วย" และ "การปลูกผักริมน้ำในฤดูน้ำลดสำหรับรับประทานและขาย" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://wikicommunity.sac.or.th/community/470

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html

5. เทศบาลตำบลวังกะ, สถานที่สำคัญ: วัดวังก์วิเวการาม ข้อความว่า "เมื่อ พ.ศ. 2527 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ก่อสร้างเขื่อนเขาแหลม" และ "น้ำในเขื่อนจะท่วมตัวอำเภอเก่ารวมทั้งบริเวณหมู่บ้านชาวมอญทั้งหมด ทางวัดจึงได้ย้ายมาอยู่บนเนินเขาในที่ปัจจุบัน" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://www.wangka.go.th/trv-otp-detail?page=4&id=46

6. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, หน้าเดียวกัน หัวข้อภาษา ข้อความว่า "ชาวมอญจะใช้ภาษามอญสนทนาในชีวิตประจำวัน" "ส่วนภาษาไทยชาวมอญช่วงอายุ 70 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่จะฟังภาษาไทยออกแต่พูดไม่คล่อง" และ "เมื่อเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนต้องผ่านชั้นเตรียมการสอน พูด ฟัง ภาษาไทย" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://wikicommunity.sac.or.th/community/470

7. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, หน้าเดียวกัน หัวข้อการแต่งกาย ข้อความว่า "เสื้อสีขาว โสร่งหรือผ้าถุงสีแดง" "สีแดงหมายถึง สีเลือดแสดงถึงความรักชาติ ส่วนสีขาวหมายถึงศาสนา และจิตใจที่ใสสะอาด" "ส่วนผู้หญิงมอญจะนุ่งผ้าถุงสีแดง" "เวลาไปวัดหรือมีงานสำคัญจะใช้ผ้าสไบเฉียงไหล่อีกทีหนึ่ง" "สัญลักษณ์รูปหงส์" และ "เสื้อลักษณะนี้ใช้สัญลักษณ์ประจำกลุ่มและเสื้อวันชาติ" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://wikicommunity.sac.or.th/community/470

8. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, หน้าเดียวกัน หัวข้ออาหาร ข้อความว่า "ชาวมอญบ้านวังกะส่วนใหญ่จะรับประทานอาหารวันละ 2 มื้อ คือมื้อกลางวันกับมื้อเย็น" "น้ำขามีส่วนผสมของหยวกกล้วย" "อาหารที่นิยมรับประทานมีแกงฮังเล แกงกระเจี๊ยบมอญ" "อาหารที่ต้องมีแทบทุกมื้อคือน้ำพริก" "จนคิดว่าเป็นอาหารไทยไปก็มีเช่น ขนมจีน ข้าวแช่" "กล่าวกันว่าคนไทยเรียกเพี้ยนมาจากคำมอญสองคำ" และ "หมายถึงอาหารที่ทำจากแป้งหมัก" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://wikicommunity.sac.or.th/community/470

9. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, หน้าเดียวกัน หัวข้อวิถีชีวิตวัฒนธรรม ข้อความว่า "ชาวมอญยึดถือปฏิทินทางจันทรคติ คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 โดยนับเอาดิถีมงคลเมื่อวันแรกสร้างกรุงหงสาวดี" "จะเดินทางกลับมาในวันที่ 11-12 เมษายนของทุกปี" "งานบุญหม้อเงินหม้อทอง ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9" "จะจัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4" "พระสงฆ์ที่วัดวังก์วิเวการามจะสวดมนต์ที่บนเจดีย์พุทธคยาจำลองก่อนวันเกิดหลวงพ่อเป็นเวลา 9 วัน" "การแสดงทะแยมอญ การแสดงดนตรีมอญ" "ประเพณีดังกล่าวจะมีเฉพาะในงานฌาปนกิจศพของพระสงฆ์" "ประเพณีแย่งศพมอญไม่ได้มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี" และ "ในช่วงปลายกุมภาพันธ์ถึงมีนาคมของทุกปี" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://wikicommunity.sac.or.th/community/470

10. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, หน้าเดียวกัน หัวข้อวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลง ข้อความว่า "ชาวบ้านส่วนใหญ่จะจับปลาจากอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม" "ชาวบ้านบางรายจะขับเรือนำนักท่องเที่ยวชมทิวทัศน์บริเวณอ่างเก็บน้ำ" "ชาวมอญเกือบทุกคนในหมู่บ้านจึงยังถือเป็นวัตรปฏิบัติ ในการหยุดกิจการงานทั้งปวง" "กิจกรรมการตักบาตรที่ฝั่งมอญ เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมมาก" และ "บริเวณสะพานมอญจะมีการจำหน่ายชุดตักบาตรให้กับนักท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://wikicommunity.sac.or.th/community/470

11. จังหวัดกาญจนบุรี, ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว อำเภอสังขละบุรี หัวข้อวัดวังก์วิเวการาม ข้อความว่า "ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีมีการจัดงานคล้ายวันเกิดหลวงพ่ออุตตมะ" (เปิดอ่าน 12 พ.ย. 2569) https://www.kanchanaburi.go.th/au/travel/ampur_sangkhlaburi.php

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://sangkhlaburi.com/mon-people-sangkhlaburi.html